

H

Habitat: ជំរក (ជម្រក)

ទឹកភ្លៀងឬប្រភេទនៃតំបន់ដែលសារពាង្គកាយឬក្រុមពូជណាមួយកើតឡើងដោយធម្មជាតិរបស់វា ។
មើល Community, Ecosystem.

Half diallel: ពាក់កណ្តាលដៃអិលែល

មើល Diallel cross

Haploid: ហែផ្លូអ៊ីត (មានក្រូម៉ូសូមម្ខាង-n)

មានក្រូម៉ូសូមតែ១សំរាប់នៅក្នុងកោសិកាមួយ ។ ជាធម្មតា នៅក្នុងកោសិកាបន្តពូជ គឺមាន n ក្រូម៉ូសូម ហើយមាន 2n នៅក្នុងកោសិកាពូជសាសន៍ ។

មើល Chromosome, Chromosome number, Chromosome set, Diploid, Gametes, Meiosis, Polyploid.

Hard seed: គ្រាប់រឹង

ឧ: គ្រាប់នៃអំបូរ ឡេហ្គូមីណូសេ (Leguminosae) ដែលការជ្រាបទឹកត្រូវរារាំងដោយសារតែសំបកគ្រាប់ រឹងមិនជ្រាបទឹក ។ ភាពរឹងរបស់សំបកគ្រាប់ ក៏អាចការពារមិនឱ្យខូចពីការប៉ះទង្គិចខ្លាំង ។ ដើម្បីធ្វើឱ្យគ្រាប់ រឹង ជ្រាបទឹកនិងដុះបានសំបកវាត្រូវធ្វើ យ៉ាងណាឱ្យវាជ្រាបទឹក ឧ: ធ្វើឱ្យប្រេះសំបក ។

មើល Dormancy, physical-, Impermeable, Legume seed, Pre-treatment, Scarification.

Hardwood cutting: ការកាត់មែកសំរាប់បណ្តុះកូនឈើ

មើល Cutting.

Hardy-Weinberg law: ច្បាប់ហាឌី-វែនប៊ឺត

ច្បាប់នេះចែងថាបណ្តាលកូនពូជដែលគេផ្តល់ឱ្យត្រូវជួបប្រទះ ប្រិខ្លិនស៊ីជីនណីតែបក្នុងក្រុមពូជមួយនៃបណ្តា សារពាង្គកាយនឹងរក្សាថេរ និងបែងចែកជាឯកលក្ខណភាព: p^2 , $2pq$ និង q^2 ចំពោះជីនណីតែប A_1A_1 , A_1A_2 និង A_2A_2 ជាបន្តបន្ទាប់ ។ ដែល p ជាប្រិខ្លិនស៊ីរបស់អាឡែល A_1 , និង q ជាប្រិខ្លិនស៊ីរបស់ អាឡែល A_2 ដែល $p + q = 1$ ។ មើល Fitness, Fixation index, Gene frequency, Gene pool, Simple Mendelian inheritance, Quantitative inheritance, Wahlund's effect.

Harvest: ប្រមូលផល, បេះផ្លែ-គ្រាប់

ការបេះប្រមូលផ្លែពីដើមឈើផ្ទាល់ ឧ: ក្រោយពីចាប់អង្រួនមែក ឬនៅពេលឡើងបេះ ។

មើល Collection, seed -, Maturity, Harvestable seed crop.

Harvestable seed crop: **ផលគ្រាប់ដែលអាចប្រមូលបាន**

ចំនួនសរុបនៃផលិតផលគ្រាប់ដែលអាចប្រមូលបានជាក់ស្តែង។ ផលគ្រាប់មិនអាចប្រមូលបាន រួមមាន ឧៈ ផ្លែមិនអាចបេះបាន ផ្លែទុំមុនឬក្រោយ ឬផ្លែដែលបន្ទុកលើដើមដើម្បីកាត់បន្ថយការខូចខាតដល់ដើម ឈើ(វិធីបេះប្រមូលដោយកាប់មែក) ។ មើល Collection, (seed -), Seed crop.

Heal: **ជាលិកាចាស់**

ផ្នែកតូចមួយនៃជាលិកាពេញវ័យដែលរក្សានៅបាត(គល់)របស់ត្រួយខ្លី។ មើល Cutting.

Health certificate: **វិញ្ញាបនបត្រសុខភាព, លិខិតបញ្ជាក់សុខភាព (គ្មានរោគ)**

មើល Phytosanitary certificate.

Health test: **ការពិសោធន៍សុខភាព**

ការពិសោធន៍ពិសេសលើគ្រាប់ ដើម្បីពិនិត្យមើលការឆ្លងរោគរបស់គ្រាប់។

មើល Infection, Pathogen, Phytosanitary, Seed testing.

Hedging (stool): **ការកាត់មែក, ដើម, ឫស**

ការកាត់តំរឹមដើមឈើឬរុក្ខជាតិ ហើយរក្សាវាឱ្យនៅទាបដើម្បីជំនះការចាក់ឫសមិនល្អ ហើយជារឿយៗទំរង់ មិនល្អនៃការកាត់យកកម្រិតដើមឈើចាស់ៗ។ ការកាត់មែកដើមឈើកាត់តំរឹមទាំងនេះ គេកាត់តែដើម ណាមានអាយុស្រីរៈខ្លី។ មើល Clonal garden, Coppice shoot, Juvenile, Mature, Orthotopic growth, Plagiotropic growth, Topophysis.

Heritability: **លទ្ធភាពតំណពូជ**

កំរិតដែលលក្ខណៈមួយរងឥទ្ធិពលដោយការទទួលមរតកខណៈដែលប្រៀបធៀបទៅបរិស្ថាន។ **លទ្ធភាពតំណពូជចង្អៀត** គឺភាគនៃបំរុងបំរុងលក្ខណៈដែលបានចូលរួមចំណែកដោយឥទ្ធិពលបន្ថែមរបស់បណ្តាជីន ពោលគឺ វាជាអនុបាតនៃបំរុងបំរុងលក្ខណៈនេទិកបន្ថែមទៅលើបំរុងបំរុងហ្វីណីថែប។ **លទ្ធភាពតំណពូជទូលាយ** អាចអនុវត្ត បានចំពោះប្រភេទដាំដុះដោយសរី រាងលូតលាស់ រួមទាំងគ្មានឥទ្ធិពលបន្ថែមផងដែរ។ តំណពូជខ្លាំងបង្ហាញឱ្យ ឃើញថា ហ្វីណីថែបរបស់ឯកត្តៈ គឺបញ្ជាក់ឱ្យដឹងពី ជីនណីថែបរបស់វា។ បើគេគណនាទិន្នន័យរបស់មេបា- កូន គេប៉ាន់ស្មានពីកំរិតនៃភាពដូចរវាងមេបា និងកូនរបស់វា។ មើល Additive genes, Genetic gain, Genotype, Genotype-Environment interaction, Inheritance, Variation.

Hermaphrodite (bisexual, monoclinal): **មានភេទពីរ**

មានសរីរាង្គបន្តពូជតួនាទីញីនិងឈ្មោលនៅក្នុងផ្កាតែមួយ។ ពាក្យន័យផ្ទុយ មានភេទតែមួយ (Dicliny ឬ Unisexual)។ មើល Perfect (flower).

Hermaphroditic: ដែលមានភេទពីរ

មើល Bisexual.

Heterogeneous: ដែលខុសគ្នា វិសភាគ

ការសំដែងចេញឱ្យឃើញភាពខុសគ្នានៅក្នុងចំណោមសមាជិករបស់ក្រុមមួយ ។ មិនត្រូវច្រឡំជាមួយពាក្យ Heterozygous (កូនកាត់) ។ ពាក្យផ្ទុយ Homogeneous (ភាពដូចគ្នា) ។ មើល Variation

Heterosis: អេតេរ៉ូស៊ីស ភាពជាកូនកាត់

ពលសម្បទាកូនកាត់ដែលបានបង្ហាញឃើញ នៅពេលដែលមធ្យមហ្វីណិចៃបកូនកាត់ F₁ ស្ថិតនៅក្រៅចន្លោះមេបា ឧ: ដូចជាការលូតលាស់ខ្លាំងជាង ទិន្នផលខ្ពស់ជាង ឬភាពធន់នឹងជំងឺជាង ។ តាមស្តីទិស្តិក: ការកើនឡើងមួយលើតំលៃមធ្យមរបស់មេបា ។ ជាធម្មតាគេអនុវត្តសំដៅទៅលើលក្ខណៈ ដូចជាទំហំ ឬពលសម្បទាលូតលាស់ទូទៅ ។ មើល F₁, Heterozygous, Hybrid, Inbreeding, Transgressive segregation.

Heterozygous: ហេតេរ៉ូស៊ីហ្គត (កូនកាត់)

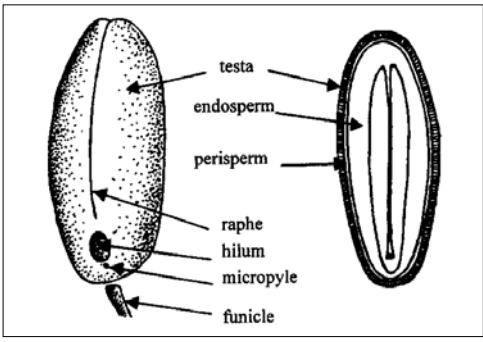
មានមួយឬច្រើនសំរាប់នៃអាឡែលមិនដូចគ្នា ឧ: ជិនលប់ជាមួយជិនអន់ ។ ដូច្នោះ កោលិកាប្តូរកូនកាត់ដែលមានអាឡែល Aa គឺជា ហេតេរ៉ូស៊ីហ្គត ចំណែកឯ AA និង aa ជាហូម៉ូស៊ីហ្គត ។ វាទាក់ទងទៅនឹងភាពខុសគ្នាក្នុងការតំរូវប្រយោជន៍នៅលើក្រុមសូមផងដែរ ។ សារពាង្គកាយហេតេរ៉ូស៊ីហ្គត ជាទូទៅមិនបង្កាត់ក្នុងទេហើយ គេដឹងថា វាជាកូនកាត់មួយ ចំពោះជិនរបស់វា នៅមិនទាន់ប្រាកដទេ ។ ពាក្យផ្ទុយ Homozygous (ពូជសុទ្ធ) ។ មើល Allele, Dominance, Gene, Recessive, Simple Mendelian Inheritance.

Hiltner test: ការពិសោធន៍ពលសម្បទា

វិធីពិសោធន៍មើលពលសម្បទាដែលក្នុងនោះសមត្ថភាពរបស់ពន្លកប្រឹងឈ្នះការសង្កត់រូប (physical stress) ត្រូវបានគេវាយតំលៃតាមរយៈការបណ្តុះគ្រាប់នៅក្រោមស្រទាប់កំទេចថ្ម-គ្រួស ។ មើល Vigour, Seed testing, Stress.

Hilum: ហ្សូលីម, ស្នាមដៅលើសំបកគ្រាប់

ស្នាមនៅលើសំបកគ្រាប់បន្ទុះដោយសណ្តែងគ្រាប់ (funicle) នៃពូករុក្ខជាតិគ្រាប់ជិត ។ ពូករុក្ខជាតិគ្រាប់ស្រាត គ្មានសណ្តែងគ្រាប់ទេ តែស្នាមដូចហែលីម អាចកើតនៅកន្លែងដែលគ្រាប់ភ្ជាប់ជាមួយ megasporophyl មើល Chalaza, Flower, Funiculus, Seed, Strophiole.

Homogeneous: ភាពដូចគ្នា, ភាពសុទ្ធ

ការបង្ហាញឱ្យឃើញភាពដូចគ្នាក្នុងចំណោមសមាជិកនៃក្រុមពូជមួយ ចូរកុំច្រឡំជាមួយពាក្យ homozygous ។ ពាក្យផ្ទុយ Heterogeneous.

Homologous chromosomes: ក្រូម៉ូសូមហូម៉ូឡូហ្គ

ក្រូម៉ូសូមដូចគ្នា១គូ ម្ខាងមានដើមកំណើតពីមេ និងមួយទៀតមកពីបា ដែលមាននៅក្នុងកោសិកាឌីផ្លុយីត ។ ក្រូម៉ូសូមនៃគូនីមួយៗ គឺដូចគ្នាទាំង ទំហំ រូបរាង ចំណុះភេទ និងការតំរៀប ។ ពួកវាតំឡើងទ្វេនៅក្នុងដំណើរវិម្រូស៊ីស ។ មើល Allele, Chromosome, Chromosome number, Chromosome set, Diploid, Fertilization, Gametes, Meiosis.

Homozygous: ហូម៉ូសាយហ្គូត

មានអាណូលដូចគ្នា១ឬច្រើនសំរាប់ ឧ: សំប៉ាង២ (AA) ឬអន់ទាំង២ (aa) ។ គេថាវាហូម៉ូសាយហ្គូត បង្កាត់ ក្នុងកាលណាវាផ្សំផ្គុំជីនណីថែបដូចគ្នា ។ មើល Allele, Breed true, Dominance, Genotype, Heterozygous, Inbred line, Simple Mendelian inheritance.

Hormone (= growth substance): ហូម៉ូន, សារធាតុបណ្តុះ

សារធាតុដែលមានប្រសិទ្ធភាពជាក់លាក់មួយទៅលើការលូតលាស់របស់រុក្ខជាតិ ហើយដែលមានប្រសិទ្ធភាពទៅបាន ពេលដែលវាមានកំហាប់ទាបបំផុត ។ ប្រភេទអ័រម៉ូនខ្លះដាស់ការលូតលាស់របស់រុក្ខជាតិដោយការជំរុញបំបែកកោសិកាឬទាញកោសិកាឱ្យរីក ទន្ទឹមនោះមានខ្លះទៀតទប់ដំណើរវិវត្តន៍ណាមួយ ។ ពាក្យនេះប្រើចំពោះសារធាតុហូម៉ូនដែលផលិតចេញពីរុក្ខជាតិ និងទាំងផលិតដោយសិប្បនិម្មិត ជាញឹកញយទាក់ទងខាងរចនាសម្ព័ន្ធ ធាតុគីមីដែលមានប្រសិទ្ធភាពប្រហែលគ្នា ។ ឧទាហរណ៍ហូម៉ូនខ្លះ គឺ auxin, gibberellin និង acetylene ។ ហូម៉ូនសំយោគ ស្រដៀង អកស៊ីន គេច្រើនប្រើជា ហូម៉ូនបណ្តុះឬស ។ មានខ្លះទៀតគេ ប្រើសំរាប់ដាស់ឱ្យចេញផ្កា ។ មើល Air layering, Auxin, Cutting, Enzyme, Flower induction, Rejuvenation, Rooting hormone

Host specificity: ប្រភេទពូជអាចរស់នៅបានជាមួយគ្នា ប្រភេទ (ពូជ)ប្រកាន់ជំរក

កំរិតដែល ឧ: សត្វល្អិតបំផ្លាញ ផ្សិត ឬអតិសុខុមប្រាណ រស់នៅលើប្រភេទរុក្ខជាតិម្ខាស់ផ្ទះក្នុងចំនួនច្រើន ឬតិច ។ មើល Microsymbionts, Cross-inoculation group.

Husk: សំបកគ្រាប់, ស្រកី(ដូង), អង្កាម

សំបកផ្លែនៃផ្នែកគ្រាតត្រឹមឬមានសរសៃៗ ឧ: មាននៅប្រភេទម៉ែសាក់និងដូង ដែលគេប្រើ ឧ: សំរាប់ធ្វើមេឡៀម(សារធាតុចិញ្ចឹម) ដាំឈើ ។

មើល Pericarp, Peat, Water holding capacity

Hybrid: ហៃប្រីត (អ៊ីប្រីត), កូនកាត់

កូនដែលកើតចេញពីមេបាមានជីននេទិកខុសគ្នា ។ ពាក្យនេះប្រើសំដៅលើកូនដែលបានមកពីការបង្កាត់នៅក្នុងប្រភេទពូជ (intraspecific) ឬប្រភេទពូជ (interspecific) ។ ជាតូចយ៉ាង កូនកាត់មានលក្ខណៈរូបនៅចន្លោះមេបារបស់វា ប៉ុន្តែជួនកាលវាបង្ហាញការលូតលាស់ជាពិសេស (ពលសម្បទាកូនកាត់) ។ ជាញឹកញយប្រភេទពូជកូនកាត់ផលិតគ្រាប់គុណភាពអន់ចំនួនតិចតួចណាស់ ។

មើល Allele, Cross, Genotype, Heterosis, Heterozygous, Hybrid sterility, Hybridization, Hybrid swarm, Species hybrid.

Hybridization: ភារូនីយ៍កម្មបង្កាត់ពូជ

ការបង្កើតឡើងនូវកូនកាត់មួយ ។ នៅក្នុងបរិបទនៃបច្ចេកវិទ្យា DNA ការបង្កើតឡើងនូវម៉ូលីខ្យល់ទោលពីរដោយមានមូលដ្ឋានបង្រួបតួគ្នារវាងម៉ូលីខ្យល់ទោលទាំង២ ។

មើល Biotechnology, DNA, Genetic code, Hybrid, Hybrid sterility, Protein synthesis.

Hybrid sterility: ភាពអារបស់កូនកាត់

សមត្ថភាពធ្លាក់ចុះរបស់កូនកាត់មួយចំនួនក្នុងការផលិតហ្គាមីតរស់ ។ បញ្ហានេះបណ្តាលមកពីអវត្តមានរបស់តួត្រូម៉ូសូមមួយមួយ ដែលធ្វើឱ្យប្រីវាឡែន (វាឡែនពីរ) មិនអាចបង្កើតបាននៅក្នុងដំណើរម៉ែអូស៊ីស ។ ដូច្នេះបណ្តាលឱ្យហ្គាមីតមានចំនួន ត្រូម៉ូសូមមិនធម្មតា ។

មើល Aneuploid, Hybrid, Homologous chromosomes, Incompatibility, Sterility.

Hybrid swarm: កូនកាត់មួយក្រុម

ក្រុមពូជមួយដែលមានប្រភេទកូនកាត់និងប្រភេទបង្កាត់ត្រឡប់ផ្សេងៗរវាងក្រុមពូជ២ឬច្រើនក្រុមដែលបង្កាត់គ្នាទៅវិញទៅមក ។ ក្រុមពូជនេះអាចមានប្រភេទមេបាមួយឬច្រើន ឬក្រុមពួកទាំងនេះអាចជំនួសគ្នាដោយការបង្កាត់ត្រឡប់ ។

មើល Backcrossing, Ecological niche, F1, Heterosis, Introgression, Sympatric.

Hybrid vigour: ពលសម្បទាកូនកាត់

មើល Heterosis.

Hygroscopic: ងាយស្រូបសំណើមខ្យល់ និងងាយស្ងួត

ដែលងាយស្រូប និងងាយបាត់បង់ជាតិទឹក (សំណើម) ។ ផ្លែកោន និងប្រភេទផ្លែស្ងួតប្រេះជាច្រើនទៀត អាចនឹងបើក និងបិទ អាស្រ័យទៅតាមសំណើមបរិយាកាស ព្រោះវាមានផ្ទុកជាលិកាស្រូបសំណើម ។

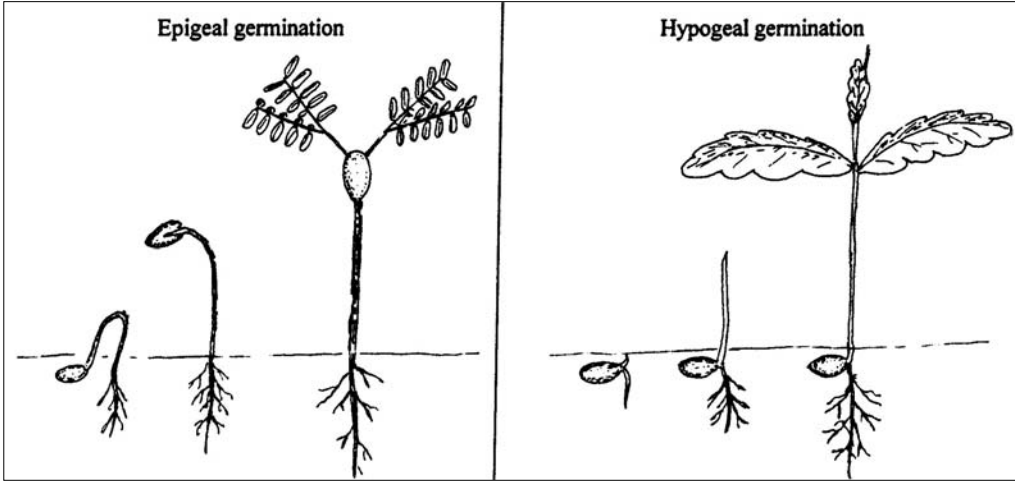
មើល Equilibrium moisture content, Extraction, Moisture content.

Hypocotyl: ហែបឺខកធីល ផ្នែកដើមរបស់កូនឈើ

ផ្នែកកណ្តាលរបស់អែមប្រីយ៉ូរវាងកូទិលដូន និងរ៉ាឌីខល (ពន្លកបួស) ។ នៅក្នុងកូនឈើវិញ ជាដើមខ្លីដែលនៅចន្លោះខតទិលីដីនិងប្រព័ន្ធបួស ។ មើល Embryo, Germination, Seedling.

Hypogeal (or hypogeous) germination: ដំណុះពន្លកពីក្រោមដី

ប្រភេទមួយនៃដំណុះពន្លកដែលកូទិលដនរក្សានៅក្នុងគ្រាប់កប់ក្នុងដី ហើយហែបឺខកធីល (ដើម) ដុះពន្លតចេញមក ។ ពាក្យន័យផ្ទុយ Epigeal germination ដំណុះពន្លកលើដី ។ មើល Seedling, Germination.

Hypogyny: ប្រភេទផ្កាដែលកេសរញីនៅពីលើទំរង់ (ត្របកផ្កា)

រចនាសម្ព័ន្ធផ្កាមួយដែលកេសរញីស្ថិតនៅខាងលើទំរង់ ហើយសរីរាង្គផ្សេងៗនៃផ្កា (ដូចជា ស្រទាប់ផ្កា ត្របកផ្កា និងកេសរឈ្មោល) ដុះចេញនៅពីក្រោមកេសរញី ។ ពាក្យន័យផ្ទុយ Epigyny នៅក្នុងទំរង់ ។ មើល Flower, Perigyny.

